

Kittilän kunta

Vuosien 2024-26 talousarvion ja -suunnitelman laadintaohje

Kittilän kunnan hallintosäännön 64 §:n mukaan kunnanhallitus hyväksyy suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet. Kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma on kuntastrategian toteuttamisen ja seurannan keskeinen väline.

Kittilän kunnan talousarvion laadinnan lähtökohtana ovat kuntastrategia, vuoden 2022 tilinpäätös, vuoden 2023 alkuvuoden toteutuma ja koko vuoden ennuste sekä taloussuunnitelma vuodelle 2024, jota on muokattu päivitettyjen ennusteiden pohjalta.

Tällä ohjeella annetaan talousarvion laadinnalle perusteet eli aikataulu, strategiset perusteet, taloudelliset lähtökohdat sekä käytännön ohjeita.

Kuntalain asettamat velvoitteet talousarvion laadinnalle

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on myös hyväksyttävä taloussuunnitelma suunnittelukaudeksi. Suunnitelmakausi kattaa vuodet 2024-2026.

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja –suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Kittilän kunnalle on kertynyt taseeseen ylijäämää edellisiltä vuosilta vuoden 2022 loppuun mennessä noin 35,5 miljoonaa euroa, joten kuntalaissa mainittua alijäämän kattamisvelvollisuutta ei kunnalla tällä hetkellä ole.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja –suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Kuntalaisten osallistuminen

Kittilän kunta jatkaa osallistuvan budjetoinnin perinnettä. Osallistuva budjetointi toimeenpannaan kunnanhallituksen tasolla. Käytettävissä on yhteensä 30.000 euroa. Kuntalaiset ja yritykset voivat tehdä kunnan palvelujen kehittämiseen liittyviä esityksiä. Kunta tiedottaa erikseen osallistuvan budjetoinnin toteuttamisesta ja aikataulusta alkuvuonna 2024.

Kittilän kuntastrategia

Kittilän kuntastrategian mukaan kunnan arvot ovat luonto, inhimillisuus, vieraanvaraisuus ja edelläkävijyys (LIVE). Strategian kuutena painopisteenä ovat yhteisöllinen ja osallistava Kittilä, positiivinen viestintä ja imago, huomio hyvinvointiin, viihtyisä ympäristö ja hyvät liikenneyhteydet, yritysmuotoisuus ja elinvoimatyö sekä digitaalisuuden kehittäminen.

Kunnan visiona on Kittilä – puhdasta kultaa. Taustalla on ajatus, että Kittilä on puhdasta kultaa monella eri tasolla. Visio perustuu kunnan tehtävään, joka on vaalia kuntalaisten hyvinvointia sekä kunnan elinvoimaa.

Kuntastrategia ja kunnan visio tulee sisällyttää vuoden 2024 talousarvion ja 2025-2026 taloussuunnitelman valmisteluun huomioimalla ne muun muassa talousarvion ja toimielimien, kuten lautakuntien, kunnanhallituksen ja valtuuston tavoitteissa, mittareissa, henkilöstön kehityskeskusteluissa ja osastopalaverissa ja koko kuntakonsernissa sekä kunnan tilaisuuksissa ja viestinnässä.

Toimielinten ja kunnan toimialojen tulee hyväksyä kuntastrategian jalkauttamiseksi ja päätöksenteon järkevöittämiseksi vuosikellot helmikuun 2024 loppuun mennessä.

Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee laatia hankintakalenteri, josta nähdään olennaisten hankintojen ajoittuminen kunnan toiminnassa.

Talousarvion valmisteluajataulu

12.6.2023	Talousarvion raami ja ohjeistus	Johtoryhmä
20.6.2023	Talousarvion raami ja ohjeistus	Kunnanhallitus
Viikko 34	Talousarvion tilanne, myös investoinnit	Johtoryhmä + puheenjohtajisto
Viikko 35	Talousarvioseminaari	Valtuusto, johtoryhmä
10.10.2023	Veroprosenteista päättäminen	Kunnanhallitus
30.10.2023	Veroprosenteista päättäminen	Kunnanvaltuusto
31.10.2023	Talousarvioesitykset lautakunnissa viimeistään	Lautakunnat
marraskuu	Talousarvioesitys	Yhteistoimintaelin
21.11.2023	Talousarvioesityksen esittely	Kunnanhallitus
5.12.2023	Kunnanjohtajan talousarvioesityksen käsittely	Kunnanhallitus
14.12.2023	Talousarvio- ja suunnitelma hyväksyntä	Kunnanvaltuusto
Tammikuu 2024	Talousarvion täytäntöönpano-ohje	Kunnanhallitus

Kittilän kunnan v.2023-2025 taloussuunnittelun lähtökohtatilanne

Talousarvion laadinnan lähtötilanteessa Kittilän kunnan tilanne näyttää kohtuullisen hyvältä taloudellisesti. Kunnan taseessa on kertyneitä ylijäämiä noin 35,5 miljoonaa euroa ja kulujen kasvua on saatu kohtuullisesti hillittyä viime vuosina. Lainaa oli vuoden 2022 lopussa 1.001 euroa per asukas. Vuoden 2023 osalta näkymät sille, että talousarvioon hyväksytty 8,2 milj. euron ylijäämä saavutetaan ovat positiiviset ja verotulojen kertymä alkuvuonna 2023 on ollut talousarvion mukaista tahtia korkeampi.

Kunnassa on suunniteltu vuosille 2023-2025 merkittävät määrät investointeja (netto). Vuoden 2023 talousarvion nettoinvestointien määrä on 28,2 milj. euroa, vuoden 2024 yhteensä 12,4 miljoonaa euroa ja 5,4 miljoonaa euroa vuodelle 2025.

Valmisteilla on TE-palvelujen uudistus, jonka myötä vastuu työllisyys- ja elinkeinopalvelujen tarjoamisesta siirtyy kunnille. Uudistuksen on määrä tulla voimaan vuoden 2025 alusta lukien. Talousarvion laadintaohjetta annettaessa uudistuksen toteutumistapa Kittilän kunnan osalta on vielä avoin ja asian etenemisestä tullaan erikseen infoamaan säännöllisesti. Valmistelua varten on tarpeen perustaa oma kustannuspaikka/kustannuspaikat, joista infotaan myöhemmin.

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulojen ennustamisessa käytetään apuna Kuntaliiton veroennustekehikkoa, josta viimeisin päivitys on huhtikuulta. Verokehikon laadinnassa on käytetty apuna Verohallinnon verotilastoja. On huomioitava, että ennusteet voivat vielä muuttua merkittävästi. Verotulojen määrä pieneni merkittävästi hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua vuoden 2023 alusta.

Lähtökohtana talousarvion laadintaohjeistukselle on veroprosenttien pysyminen ennallaan.

1000 euroa	TP2022	TA2023	ENNUSTE 2023	ENNUSTE 2024
Kunnallisvero	22 421	10 021	11 685	11 232
Yhteisövero	5 481	4 223	5 768	5 592
Kiinteistövero	7 553	7 741	8 285	8 311
Verotulot yhteensä	35 455	21 985	25 737	25 134

Valtionosuudet perustuvat VM:n ja Kuntaliiton sivuilla julkaistuihin ennakkolisiin tietoihin huhtikuulta 2023. Valtionosuusarvioissa on huomioitu hyvinvointialueuudistukseen liittyvät rahoituksen siirtolaskelmat VM:n 6.4.2023 laskelmien perusteella. Valtiovarainministeriön mukaan seuraavat päivitettyt tiedot valtionosuuksista 2024 julkaistaan elokuussa. Ennakollisissa laskelmissa on erityisen paljon epävarmuutta koska sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtoon hyvinvointialueille liittyvät rahoituslaskelmat päivittyvät vielä loppuvuoden aikana olennaisesti ja myös ensi vuoden aikana.

1000 euroa	TP2022	TA2023	ENNUSTE 2023	ENNUSTE 2024
Peruspalvelujen valtionosuus	21 367	9 077	9 077	9 476
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	264	240	240	300
Verotulomenetyksen kompensatio ja lykkäysmenettely	4 102	1 277	1 277	1 245
Yhteensä	25 733	10 594	10 594	11 020

Verotulo- ja valtionosuusennusteet ensi vuodelle päivittyvät syksyn aikana ja päivitettyt luvut huomioidaan talousarvion laadinnan edetessä. Jos ennusteet muuttuvat huomattavasti, voi kunnanhallitus päivittää ja tarkentaa tätä ohjeistusta.

Käyttötalousosa

Talousarvion laadinnan pohjaksi toimialoille asetetaan toimintakateraamit eli nettotoimintakustannusten tasot, joita tulisi talousarvioesityksissä tavoitella. Raamien pohjalla on vuoden 2024 taloussuunnitelma huomioiden tässä vaiheessa tiedossa olevat arvioidut palkkojen korotukset.

1000 euroa	TP2022	TA2023	RAAMI 2024
Koululautakunta	-16 648	-18 041	-19 037
Tekninen lautakunta	519	1 952	1 336
Kunnanhallitus	-5 537	-4 759	-4 804
Hyvinvointilautakunta	-3 168	-3 321	-3 391
Kideve elinkeinopalvelut	-495	-511	-526
Rakennus- ja ympäristölautakunta	-130	-203	-223
YHTEENSÄ	-25 459	-24 884	-26 646

Käyttötalouden kulujen osalta on erittäin tärkeää pyrkiä löytämään taloudellisia, nykyaikaisia tapoja organisoida palveluja. Lautakuntien talousarvioesityksissä tulee selkeästi tuoda esille, kuinka taloudellisuuden ja kehittämisen näkökulma sisältyy talousarvion tavoitteisiin.

Lautakunnat tarkastavat maksut ja taksat. Maksut peritään lakien ja asetusten mukaan. Pyritään lisäämään toimintatuottoja siltä osin kuin se on mahdollista. On selvitettävä valtion ja EU:n rahoitusmahdollisuuksia ja haettava Kittilän kunnan kannalta tarpeellista strategian mukaisten tavoitteiden saavuttamista edistävää rahoitusta.

Käyttötalouden sitovuus valtuustoon on toimialojen lautakuntataso nettona (Toimintatuotot - toimintakulut = Toimintakate) Teknisen lautakunnan toimialueella kuitenkin toteutuvaa toimintakatetta vertailtaessa talousarvioon ja arvioitaessa tarvetta määrärahamuutoksille maankäyttömaksujen tuloutukset taseesta ja tonttien myynnit huomioidaan talousarviossa esitettyjen lukujen mukaisina.

Tuloslaskelmaosa

Veroprosenttien pysyessä ennallaan ja huomioiden verotuloennusteet sekä ennakkolaskelmat valtionosuuksista päädyttäisiin esitetyillä toimialojen raameilla 11,1 miljoonan euron vuosikatteeseen, joka on samalla tasolla kuin kuluvan vuoden talousarvio ja kattaa vuotuisten poistojen määrän. Vuosikatetta heikentää kulujen kasvu mutta vastaavasti parantaa ennustettu verotulojen määrä.

	TP2022	TA2023	TS2024	RAAMI 2024
<i>1000 euroa</i>				
Toimintakate	-52 381	-24 948	-25 286	-27 210
Verotulot	35 455	21 985	19 701	25 134
Valtionosuudet	25 733	10 594	10 594	11 020
Rahoitustuotot ja -kulut, netto	3 202	3 432	2 141	2 141
Vuosikate	12 010	11 063	7 150	11 085
Poistot ja arvonalentumiset	-3 263	-3 171	-3 885	-3 885
Tilikauden tulos	8 746	7 892	3 265	7 200
Tilinpäätössiirrot	-1 586	356	356	-800
Tilikauden yli/alijäämä	6 660	8 247	3 621	6 400

Investointiosa

Vuoden 2024 taloussuunnitelmassa mukaisten investointimenojen yhteismäärä on 12,4 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi osa koulukeskusinvestoinnin investointimenoista tulee siirtymään vuodelta 2023 vuodelle 2024.

Talousarvion investointiesitysten tulee olla hyvin perusteltuja. Toimialajohtajat toimittavat investointitarpeet tekniselle johtajalle, kunnanjohtajalle ja controllerille pe 18.8.2023 mennessä.

Rahoitusosa

Kunnalla on kuluvan vuoden lopussa lainaa arviolta 15 miljoonaa euroa eli noin 2.250 euroa per asukas. Lainamäärä on ennustettua alhaisempi koska verotulojen ennustetaan kertyvän vuonna 2023 talousarvioon sisällytettyä enemmän ja koulukeskusinvestoinnin osalta viivästymä siirtää rahantarvetta osin vuoden 2024 puolelle.

1000 euroa	TP 2022	TA 2023	TS 2024	RAAMI 2024
Toiminnan rahavirta	11 050	9 563	6 150	10 085
Investointien rahavirta	-4 228	-26 704	-11 440	-17 440
Toiminta ja investoinnit netto	6 822	-17 141	-5 290	-7 355
Antolainauksen muutokset	-67	-50	-50	-50
Lainakannan muutokset	-2 048	17 191	5 340	7 405
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 020	0	0	0
Rahoituksen rahavirta netto	-1 095	17 141	5 290	7 355
RAHAVAROJEN MUUTOS	5 727	0	0	0
Lainakanta	6 646	24 014	29 354	26 405
Lainakanta euroa/asukas	1 001	3 681	4 500	4 054
Asukasluku 31.12.2022	6637			

Toiminnan rahavirta on suurempi kuin on ollut taloussuunnitelmassa 2024 johtuen lähinnä siitä, että verotulojen ennustettu määrä on noussut 5,4 milj. euroa. On muistettava, että verotuloennuste voi muuttua vielä merkittävästi.

Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstömäärien ja henkilötyövuosien budjetointi

Talousarviossa esitetään suunnitellut henkilömäärät vastuualueittain henkilötyövuosina 0,25 htv:n tarkkuudella. Vakinaisessa ja määräaikaisessa palvelussuhteessa olevien henkilöiden määrä eritellään alla olevan taulukon mukaisesti talousarviokirjaan.

Henkilömäärä 2021-2026						
	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Vakinaiset						
Kokoaikaiset						
Osa-aikaiset						
Vakinaiset yhteensä	0	0	0	0	0	0
Määräaikaiset						
Kokoaikaiset						
Osa-aikaiset						
Määräaikaiset yhteensä	0	0	0	0	0	0
Yhteensä (vakinaiset ja määräaikaiset)	0	0	0	0	0	0

Henkilöstökulujen budjetointi

Palkkahallinnosta toimitetaan elokuun loppuun mennessä mennessä toimialoille Populus-järjestelmästä henkilöluettelot palkkatietojen kera. Henkilöluettelojen oikeellisuus tulee tarkastaa ja tehdä tarvittavat muutokset talousarviota laadittaessa. Näissä luetteloissa näkyviin palkkasummiin lasketaan mukaan arvioitu palkkojen korotus sisältäen yleiskorotusten lisäksi mahdolliset muut korotukset sekä muutokset henkilöstökokonaisuudessa. Korotusprosenttina laskennassa käytetään 4,5 % elokuun tasosta laskettuna. Opiferus -taloussuunnittelujärjestelmä laskee automaattisesti palkkojen päälle henkilösivukulut.

Taloussosasto toimittaa toimialoille arviot Kevan tasausmaksujen määristä kustannuspaikoittain heti kun ne ovat saatavilla Kevan verkkopalvelussa.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatimisen osalta annetaan erillinen ohjeistus toimialoille. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen tehdään alkusyksyn aikana ja varmistetaan, että talousarvioesitykset pohjautuvat henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa annettuihin tietoihin.

Poistojen määrä

Taloussosasto ilmoittaa nykyisen käyttöomaisuuden poistojen määrän kustannuspaikoittain. Uuden investoitavan käyttöomaisuuden osalta poistojen määrät arvioidaan erikseen yhteistyössä taloussosaston kanssa.

Sisäiset erät

Tiedot sisäisistä eristä (sisäiset vuokrat, ravintopalvelujen ateraveloitukset, muut sisäiset) tulee toimittaa tiedot taloussosastolle viimeistään 30.9.2023. Näiden osalta tulee tiedot ilmoittaa myös taholle, jolle suunnitellaan palvelun tai tavarantoimituksen myynnin kohdistuvan. Näin voidaan varmistaa, että ostavalla kustannuspaikalla on oikeat luvut.

Riskienhallinnan suunnittelu

Talousarvion laadinnan yhteydessä toimialat analysoivat riskinsä. Riskianalyysi perustuu uhka-arvioon, jossa huomioidaan riittävästi toimintaympäristön muutokset. Toimialat arvioivat riskianalyysin perusteella vastuualueeltaan merkittävimmät toimintaa ja strategisten tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskitekijät tulevalle vuodelle. Samalla tehdään suunnitelma olennaisten riskien hallitsemiseksi.

Konserniyhteisöjen tavoitteet

Kunnan konsernijohto, tytäryhteisöjen toimitusjohtajat ja hallituksen puheenjohtajat pitävät syyskuun loppuun mennessä yhden suunnittelu- ja neuvottelutilaisuuden kunnan ja yhteisöjen strategioiden yhteensopivuuden varmistamiseksi ja toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettamiseksi.